

Када је Војводине било, и када (ни)је имала аутономију?

Пише: Љубомирка Кркљуш
среда, 18 новембар 2009 20:11

Нешто у чему је сагласна већина делатника на нашој политичкој сцени непоколебљива је и предана окренутост светлој будућности и, начелно, мада не увек доследно, презирање прошлости и њеног поимања и тумачења, као и њених митских талоба, јер се у њој налазе главни темељи неприхватљивих и превазиђених националних осећања.

Не увек доследно, јер се, наравно, ипак не могу баш занемарити и неке светле тачке из те прошлости, поготову када се могу протумачити новим појмовником: нпр. наше везе са западом, увек поистовећеним са највишим и једино прихватљивим вредностима. Нажалост и у томе се често уочава она бољка која је општа, погубљива и разорна: недовољно знање.

Када је реч о Војводини и њеном статусу, ових дана тако актуелној теми, у прилици смо да готово у свакој расправи о том питању чујемо по неку изјаву, које би се постидео и просечни средњошколац. Откако се о Војводини говори и неки заступници њене државности покушавају да отворе тзв. „војвођанско питање“, чују се подаци о Војводини и њеној историји, њеном положају и аутономији, који не чине част образовању оних који их изричу. Разуме се да ти искази не морају, а вероватно и нису само резултат незнања, него и политичког става. Али, како нема тврдоглавије ствари него што су чињенице, ипак се њиховом поштовању мора поклонити макар минимална пажња.

Елем, оно што се чује најчешће је следеће: Војводина је имала аутономију још у Хабзбуршкој монархији, па је, дакако, логично да је и сада има. Нажалост, ово једноставно није тачно. Чули смо недавно и податак да Војводина постоји већ 300 година, мада се ауторка ове тврдње одмах исправила и смањила то време на 200 година. Овакво нагађање и лицитирање, разуме се, не заслужује коментар.

За време постојања Хабзбуршке монархије Војводина није *никада* имала *никакву* аутономију. Српска Војводина: Срем, Банат, Бачка и Барања са Границом и слободним крунским дистриктами, Потиским и Бечејским проглашена је на Мајској скупштини у Сремским Карловцима 1848. године. Тада се, узгред, први пут и помиње израз „Војводина“. У току прве фазе Српског народног покрета, марта и априла 1848. године се у захтевањима (петицијама) становништва тражило и васпостављање старих српских

Када је Војводине било, и када (ни)је имала аутономију?

Пише: Љубомирка Кркљуш
среда, 18 новембар 2009 20:11

достојанстава деспота или војводе. Млади Светозар Милетић је тада био одлучно против оживљавања титуле деспота, приметивши да она у време када револуција у целој Европи афирмише нове, демократске политичке принципе, има неповољан призив. Тако је Мајска скупштина поред патријарха прогласила и војводу, као старо звање војсковође у српском народу и Српску Војводовину.

У току трајања Српског народног покрета 1848. и неколико месеци 1849. године постојала је *фактички изграђена* српска организација власти, али она није никада призната и чим је Беч у лето 1849. савладао Мађаре и Српска Војводина је престала да постоји. После тога је у Монархији уведена потпуна централизација. У новембру 1849. године је основано Војводство Србија и Тамишки Банат, чији је војвода постао цар. Оно је било, како су још савременици оценили, српско само по имену, јер су границе начињене тако да је српско становништво у њему било у мањини. Област која је била најгушће настањена српским живљем, Војна граница, остала је изван ове територије. Војводство је било само административно-територијална област, без икакве аутономије. Време постојања ове области поклапа се готово потпуно са периодом највећег централизма и германизације у Хабзбуршкој монархији, названој по министру унутрашњих дела Баху „Баховим апсолутизмом“. После војних и политичких пораза педесетих година, Аустрија је била приморана да се погађа са угарском аристократијом, те је један од уступака Мађарима било и укидање Војводства Србије и Тамишког Баната у децембру 1860. године.

Према томе, никакву аутономију Војводина у XIX веку није имала. Срби се јесу дуго и упорно борили за њу, готово од самог досељења већег броја Срба у току Велике сеобе и у току целог XIX века, политичким средствима, а у току револуције 1848-1849. и оружјем. Само што данашњи бојовници за аутономију заборављају да напомену да је то била борба за елементарна национална права у *туђој држави*, где је на делу било, нарочито у другој половини XIX века, интензивно помађаривање, те је та борба била и борба за голи опстанак Срба као народа. Неки други Словени у Угарској, захваљујући идентичности вере, били су великим делом помађарени.

Какав положај данас Војводина треба да има, питање је уверења (и интереса) појединаца и политичких група и свако о томе и може и треба да има своје мишљење, свидело се то другима или не. Али када је реч о чињеницама из прошлости, оне заслужују макар толико да их знамо, када их већ користимо као аргумент у политичкој расправи и политичкој акцији. Идеја Војводине је у прошлости била, како је то лепо рекао у једном свом чланку Светозар Милетић „биће политично српског народа с ове стране“, па као таква, заслужује да је боље познајемо.